

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МАТЕМАТИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА КОМП'ЮТЕРНИХ НАУК

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан математичного
факультету
С.І. Гоменюк
“ _____ ” _____ 2020 р.

ТЕХНОЛОГІЇ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки _____ бакалаврів _____
(назва освітнього ступеня)
очної (денної) та заочної (дистанційної) форм здобуття освіти
спеціальності _____ 122 комп'ютерні науки _____
(шифр, назва спеціальності)
спеціалізації / предметної спеціальності _____
(шифр і назва)
освітньо-професійна програма _____ комп'ютерні науки _____

Укладач Решевська К.С. к.т.н.,
доцент, доцент кафедри
комп'ютерних наук

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри комп'ютерних
наук

Протокол №5 від «16» листопада
2020р.

Завідувач кафедри

_____ С.Ю. Борю

Ухвалено науково-методичною радою
математичного факультету

Протокол № від « » _____ 2020 р.

Голова науково-методичної ради
факультету

_____ О.С. Пшенична

2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань 0403 – Системні науки та кібернетика	Кількість кредитів – 5	Вибіркова	
		Цикл дисциплін вільного вибору студента в межах спеціальності	
Спеціальність 122 комп'ютерні науки	Загальна кількість годин – 150	Семестр:	
Спеціалізація (шифр і назва)		7-й	9-й, 10-й
Освітньо-професійна програма комп'ютерні науки	*Змістових модулів – 8	Лекції	
		30 год.	6 год.
Рівень вищої освіти: бакалаврський (необхідне обрати)	Кількість поточних контрольних заходів – 8	Практичні	
		30 год.	6 год.
		Самостійна робота	
		90 год.	ГОД.
		Вид підсумкового семестрового контролю: екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Технології захисту інформації» є вивчення основних методів та засобів захисту інформаційних ресурсів, які реалізовані у сучасних базових технологіях інформаційної безпеки.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Технології захисту інформації» є отримання навичок роботи з програмним забезпеченням та програмування сучасних методів захисту інформації.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Згідно вимогам освітньої програми студенти повинні досягти таких результатів навчання.

знання:

- сучасні погрози безпеці у інформаційних системах;

- технічні методи і засоби захисту інформації;
- криптографічні методи захисту інформації;
- програмні методи і засоби захисту;
- методи захисту інформації в розподілених інформаційних системах;
- організаційно-правове забезпечення захисту інформації.

уміння:

- забезпечувати безпеку операційної системи шляхом її налагодження;
- програмувати сучасні методи захисту інформації з використанням бібліотек мов програмування;
- впроваджувати використання засобів захисту інформації у СКБД;
- розробляти стеганографічні підходи приховування даних у графічних зображеннях;
- розробляти програмні засоби для підписання та перевірки ЕЦП електронних документів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких результатів навчання (знання, уміння тощо) та компетентностей:

знання:

- основні поняття комп'ютерної графіки;
- базові геометричні перетворення;
- алгоритми відсічування геометричних примітивів;
- засоби представлення графічної інформації;
- види проекцій тривимірних об'єктів на площину;

уміння:

- програмувати основні геометричні примітиви;
- задавати геометричні перетворення;
- використовувати алгоритми відсічування геометричних примітивів на практиці;
- програмувати проекції тривимірних об'єктів.

компетентності:

- **ЗК1** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
- **ЗК3** Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності
- **ЗК6** Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

– **СК1** Здатність до математичного формулювання та досліджування неперервних та дискретних математичних моделей, обґрунтування вибору методів і підходів для розв’язування теоретичних і прикладних задач у галузі комп’ютерних наук, аналізу та інтерпретування

– **СК8** Здатність проектувати та розробляти програмне забезпечення із застосуванням різних парадигм програмування: узагальненого, об’єктно-орієнтованого, функціонального, логічного, з відповідними моделями, методами й алгоритмами обчислень, структурами даних і механізмами управління

– **СК14** Здатність застосовувати методи та засоби забезпечення інформаційної безпеки, розробляти й експлуатувати спеціальне програмне забезпечення захисту інформаційних ресурсів об’єктів критичної інформаційної інфраструктури

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2
ЗК 1, 3, 6, СК 1,8,14	<p>Методи навчання: лекційний метод, лекція-візуалізація, дискусія, аналітичний, метод проектів (індивідуальні), моделювання, виконання завдань, виконання лабораторних робіт.</p> <p>Методи контролю: опитування, тестування, захист лабораторної роботи, оцінювання звіту.</p>

Міждисциплінарні зв’язки.

Дисципліна «Технології захисту інформації» вимагає від студентів знань та умінь з дисциплін циклу професійної підготовки освітньої програми, а саме:

1. «Об’єктно-орієнтоване програмування»
2. «Сучасні мови програмування»
3. «Процедурне програмування»
4. Інформаційні мережі та захист інформації

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основні положення теорії захисту інформації.

Основні означення та поняття теорії захисту інформації. Технічний захист інформації. Історія розвитку. Сфера застосування. Види загроз та їх системна

класифікація. Зловмисники та випадкова втрата даних. Поняття атаки на комп'ютерну систему.

Змістовий модуль 2. Реалізація захисту інформації у комп'ютерних мережах

Морально-етичні засоби. Правові засоби захисту. Адміністративні засоби. Засоби фізичного (технічного) захисту інформації.

Змістовий модуль 3. Хешування даних. Використання хешу даних у засобах захисту інформації

Хешування даних. Використання хешу даних у засобах захисту інформації. Призначення хешу даних в області захисту інформації.

Змістовий модуль 4. Аналіз алгоритмів хешування даних.

Огляд алгоритмів знаходження хешу даних. Алгоритм MD5.

Змістовий модуль 5. Захист інформації персональних комп'ютерів, підключених до мережі Інтернет.

Побудова комплексної системи захисту інформації. Критерії оцінювання рівня безпеки інформації. Механізми захисту: аутентифікація й авторизація користувачів, домени захисту, визначення прав доступу. Аутентифікація користувачів за допомогою паролів, з використанням фізичних об'єктів і біометричних даних. Захист операційних систем Windows і Linux.

Змістовий модуль 6. Електронно-цифровий підпис.

Схема підписання і перевірки ЕЦП. Алгоритми і засоби реалізації ЕЦП.

Змістовий модуль 7. Методи приховування даних

Комп'ютерна стеганографія. Дослідження стеганографічного алгоритму.

Змістовий модуль 8. Сучасні програмні засоби захисту інформації в мережі.

Огляд сучасного програмного забезпечення захисту інформації у мережі.

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години					Самостійна робота, год		Система накопичення балів		
		Усього годин	Лекційні заняття, год		Практичні, год		о/д ф.	з/дист ф.	Теор. зав-ня, к-ть балів	Практ. зав-ня, к-ть балів	Усього балів
			о/д ф.	з/дист ф.	о/д ф.	з/дист ф.					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	15	12	6	2	6	2	3	11	3	3	6
2	15	8	4	2	4	2	7	11	3	4	7
3	15	4	2		2		11	15	3	4	7
4	15	8	4		4		7	15	5	5	10
5	15	12	6	2	6	2	3	11	3	3	6
6	15	4	2		2		11	15	3	4	7
7	15	8	4		4		7	15	3	4	7
8	15	4	2		2		11	15	5	5	10
Усього за змістові модулі	120	60	30	6	30	6	60	108	28	32	60
Підсумковий семестровий контроль екзамен	30						30				40
Загалом		150						100			

5. Теми лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1	Основні положення теорії захисту інформації. Засоби захисту інформації.	6	2
2	Реалізація захисту інформації у комп'ютерних мережах.	4	2
3	Хешування даних. Використання хешу даних у засобах захисту інформації	2	
4	Огляд алгоритмів хешування даних	4	
5	Захист інформації персональних комп'юрів, підключених до мережі Інтернет	6	2
6	Електронно-цифровий підпис. Алгоритми і засоби реалізації	2	
7	Методи приховування даних	4	
8	Огляд сучасного програмного забезпечення захисту інформації у мережі	2	
Разом		30	6

6. Теми практичних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1	Практична робота 1 Аналіз протоколів забезпечення захисту інформації у мережі	6	2
2	Практична робота 2 Програмна реалізація алгоритму хешування даних MD5	4	2
3	Практична робота 3. Використання хешу для безпечного збереження паролів у БД	2	
4	Практична робота 4. Налаштування ОС Windows для безпечної роботи у мережі Інтернет	4	2
5	Практична робота 5. Програмна розробка схеми підписання та перевірки ЕЦП	6	
6	Практична робота 6. Стеганографічні методи захисту інформації	2	
Разом		30	6

7. Види і зміст поточних контрольних заходів *

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	**Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Теоретичне завдання	Питання для підготовки: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=4202	1 бал за кожен вірну відповідь на одне теоретичне питання зі списку питань до практичної роботи	3
	Практичне завдання	Вимоги до виконання та оформлення: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=4202	3 бали при виконанні завдань з практичної роботи №1	3
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	1			6
2	Теоретичне завдання	Питання для підготовки: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=4202	1 бал за кожен вірну відповідь на одне теоретичне питання зі списку питань до практичної роботи №2	3
	Практичне завдання	Вимоги до виконання та оформлення: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=4202	4 бали при виконанні завдань з практичної роботи №2	4
Усього за ЗМ 2 контр. заходів	1			7
3	Теоретичне завдання	Питання для підготовки: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=4202	1 бал за кожен вірну відповідь на одне теоретичне питання зі списку питань до практичної роботи №3	3
	Практичне завдання	Вимоги до виконання та оформлення: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=4202	4 бали при виконанні завдань з практичної роботи №3	4
Усього за ЗМ 3 контр. заходів	1			7

4	Теоретичне завдання	Питання для підготовки: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=4202	1 бал за кожну вірну відповідь на одне теоретичне питання тесту	5
	Практичне завдання – практичні завдання	Вимоги до виконання та оформлення: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=4202	1 бал за кожну вірну відповідь на одне практичне питання тесту	5
Усього за ЗМ 4 контр. заходів	1			10
5	Теоретичне завдання	Питання для підготовки: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=4202	1 бал за кожну вірну відповідь на одне теоретичне питання зі списку питань до практичної роботи №4	3
	Практичне завдання	Вимоги до виконання та оформлення: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=4202	3 бали при виконанні завдань з практичної роботи №4	3
Усього за ЗМ 5 контр. заходів	1			6
6	Теоретичне завдання	Питання для підготовки: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=4202	1 бал за кожну вірну відповідь на одне теоретичне питання зі списку питань до практичної роботи № 5	3
	Практичне завдання	Вимоги до виконання та оформлення: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=4202	4 бали при виконанні завдань з практичної роботи №5	4
Усього за ЗМ 6 контр. заходів	1			7
7	Теоретичне завдання	Питання для підготовки: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=4202	1 бал за кожну вірну відповідь на одне теоретичне питання зі списку питань до практичної роботи №6	3
	Практичне завдання	Вимоги до виконання та оформлення: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=4202	4 бали при виконанні завдань з практичної роботи №6	4

Усього за ЗМ 7 контр. заходів	1			7
8	Теоретичне завдання	Питання для підготовки: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=4202	1 бал за кожен вірну відповідь на одне теоретичне питання тесту №2	5
	Практичне завдання	Вимоги до виконання та оформлення: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=4202	1 бал за кожен вірну відповідь на одне практичне питання тесту №2	5
Усього за ЗМ 8 контр. заходів	1			10
Усього за змістові модулі контр. заходів	8			60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Екзамен	Теоретичне завдання	Питання для підготовки: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=4202	1 бал за вірну відповідь підсумкового тесту	20
	Практичне завдання	Індивідуальне завдання: https://moodle.znu.edu.ua/mod/assign/view.php?id=4202	https://moodle.znu.edu.ua/mod/assign/view.php?id=4202	20
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

9. Рекомендована література

Основна:

1. Codings Z. Computer Programming And Cyber Security for Beginners. Michigan :Independently published. 2019. 330p.
2. Технології захисту інформації : навчальний посібник / С. Е. Остапов, С. П. Євсєєв, О. Г. Король. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2015. – 476 с. (Укр. мов.)
3. Виявлення та розслідування злочинів, що вчиняються у сфері інформаційних технологій: Наук.-практ.посіб./ За заг.ред.проф. Я.Ю.Кондратьєва. – К., 2015.
4. Ніколаюк С.І., Никифорчук Д.Й., Томма Р.П., Барко В.І. Протидія злочинам у сфері інтелектуальної власності. – К., 2016.

Додаткова:

1. Закони України: «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації»: чинне законодавство зі змінами та допов. Станом на 1 липн.2011р.: (офіц.. текст). – К.: ПАЛИВОДА А. В., 2011. – 32 с.
2. Закон України «Про інформацію». Вводиться в дію Постановою ВР N 2658- XII (2658-12) від 02.10.92, ВВР, 1992, N 48, ст.651.
3. Закон України «Про захист персональних даних». (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 34, ст. 481)
4. Закон України «Про доступ до публічної інформації. (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 32, ст. 314)
5. Закон України “Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах”. (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, N 31, ст.286)
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.05.2011 № 616 "Про затвердження Положення про Державний реєстр баз персональних даних та порядок його ведення". від 25 травня 2011 р. N 616 Київ.
7. http://ito.vspu.net/Prakt_IT/PIDSUMOK/2014-2015/rob/Klochenok/tzi.html

Інформаційні ресурси:

1. Moodle сторінка дисципліни:
<https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=4202>
2. Захист даних на ПК від несанкціонованого доступу:
<https://studfile.net/preview/7026794/page:6/>
3. Організаційні заходи захисту даних:
<https://sites.google.com/site/programizahistukomputera/organizacijni-zahodi-zahistu-danih>
4. Де та як можна отримати ЕЦП?: <https://www.kmu.gov.ua/usi-pitannya-po-e-poslugam/de-mozhna-otrimati-ecp>
5. ЕЦП на еліптичних кривих:
https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/25522/1/Albrekht_magistr.pdf
6. Хеш-функція MD5: <https://habr.com/ru/sandbox/26876/>
7. Алгоритм MD5: <https://nestor.minsk.by/kg/2006/18/kg61802.html>
8. MD5 он-лайн: <https://decodeit.ru/md5/>
9. Стеганографія у сучасних кібератаках:
<https://securelist.ru/steganography-in-contemporary-cyberattacks/79090/>
10. Основні положення стеганографії:
<http://citforum.ck.ua/internet/securities/stegano.shtml>